

Čisti dohodek Učit. gosp. poslovalnice se razdeli v enakih delih med Učiteljska domova v Ljubljani in Mariboru in stanovsko organizacijo. Podpirajte tem potom svoje ustanove! Naročajte šol. potrebščine le potem Učit. gospodarske poslovalnice!

Uspehi v šolah so vsako leto boljši. Iz desetletne slovenske šole prihaja mladina, ki je i po vzgoji i po znanju sposobna za življenje v novih razmerah in novih časih. Največji uspeh je seveda ta, da ume mladina v svojem jeziku pravilno izražati svoje misli, da se tako bodoči narod osamosvoji, postane samozavesten in primerno izobražen. Drugi uspeh je, da je mladina nacionalno zavedna in nudi najboljše upanje za bodočnost.

Na pragu prvega — v drugo desetletje.

Slovensko učiteljstvo je lahko ponosno na svoje desetletno delo. V splošnem je uspeh slovenske šole v Prekmurju tak, da si skoraj večjega ne moremo želeli. Brez dvoma je bilo učiteljstvo v vsakem pogledu zelo delavno in nosi največji delež pri splošnem napredovanju Prekmurja. V nacionalnem pogledu, z ozirom na vzgojo šolske mladine in širši plasti naroda v pravcu državnega in narodnega edinstva pa je sigurno na prvem mestu. Ne zaostaja tudi pri delu na prosvetnem, gospodarskem, socialnem polju. Z besedo, z dejanjem in vzgledom, kaže narodu pot in mu odpira vrata do napredka.

Pot, ki jo mora hoditi slovensko učiteljstvo ni baš gladka. Polno je bilo in je še ovir; skritih in odkritih nasprotnikov. Toda vse to ne moti idealnega delavca, ki mora iti

mirno preko izbruhov onemogle jeze nasprotnikov kulturnega in nacionalnega napredka prekmurskega ljudstva.

Stopamo v drugo desetletje polni dobre volje, da podvojimo svoje delo na šolskem polju. Prepričani, da bo tekom drugega desetletja doseglo prekmursko šolstvo svojo normalno višino, da bo tekom tega desetletja zbrisana vsaka sled madžarskega suženjstva, da bo Prekmurje za vsakogar privlačno, delamo načrte za bodoče delo. Pri tem pa računamo na pomoč naše prosvetne oblasti, ki mora voditi z najvišjim razumevanjem šolsko politiko. Nacionalno in kulturno delo v Prekmurju bo le tedaj v resnici moglo v popolnem obsegu, ko slovenski učitelji v Prekmurju ne bo več preganjan od raznih ljudi sumljive nacionalne kvalifikacije. Biti moramo enkrat na jasnem ali pustimo mirno svojemu razvoju razne antinacionalne akcije ali pa se tem napravi na primeren način konec.

Ob desetletnici, ko budimo v sebi prijetne in neprijetne spomine, ko delamo bilanco svojega dela, smo si na jasnem, da je v Prekmurju potrebna mobilizacija vseh zdravih, delavolnih in poštenih nacionalnih sil. Zberimo te sile v napredek našega šolstva, v blagor svojega naroda in domovine!

Horvat Izidor.

Zakon o srednjih šolah.

Najvažnejše določbe novega zakona o srednjih šolah, njenih dijakih in profesorjih.

»Službene Novine« objavljajo zakon o srednjih šolah, ki je stopil v veljavo.

Srednje šole so popolne z 8 razredi ali nepopolne s prvimi štirimi razredi. Dele se v naslednje tipe: realna gimnazija, realka in klasična gimnazija. Realka in klasična gimnazija se lahko otvori kot poseben šolski zavod ali kot paralelni oddelki realne gimnazije samo v krajih, kjer že obstoja realna gimnazija kot splošni tip srednje šole.

Srednja šola je državna ali samoupravna. Privatne srednje šole ne morejo obstojati. Za otvoritev novih šol ali novih razredov, je predpisano naslednje minimalno število učencev:

Ce se otvori več razredov naenkrat, je potrebno za I. razred najmanj 50, za II. najmanj 50, za III. najmanj 45, za IV. najmanj 45, za V. najmanj 40, za VI. najmanj 40, za VII. najmanj 30, in za VIII. najmanj 30 učencev.

Vsaka srednja šola mora imeti svoje poslopje z vsemi potrebnimi prostori. Otvoritev srednje šole se izvrši s kraljevim ukazom. Občina, v kateri se ustanovi srednja šola, mora dati na razpolago potrebno zemljišče za šolsko poslopje.

Učne predmete obvezne in prostovoljne bo predpisal prosvetni minister po zaslišanju glavnega prosvetnega sklepa. V vseh srednjih šolah se smejo uporabljati samo one knjige in učila, ki odgovarjajo predpisom zakona o učilih.

Šolsko leto pričenja 11. septembra z vpisovanjem za vse razrede. Šolsko leto traja do 10. septembra prihodnjega leta. Redni pouk prične takoj po končanem vpisovanju, a najkasneje 16. septembra ter traja v popolnih srednjih šolah do 10. junija, v nepopolnih pa do 15. junija. Za učence VIII. razreda preneha predavanja 31. maja, za učence IV. razreda pa 10. maja.

Letni učni uspeh se sporoči učencem na Vidov dan s primerno šolsko svečanostjo. Počitnice trajajo od 29. junija do 31. avgusta. Ob katerih praznikih (državnih in cerkvenih) se ne vrši pouk, določi ministrstvo prosvete.

Čl. 67. določa, da smejo učenci vsake srednje šole ustanavljati združenja v cilju intelektualne, moralne, estetične in zdravstvene izpopolnitve, toda nobeno tako udru-

ženje ne sme biti zasnovano na plemenski ali verski podlagi. Vse delovanje teh združenj je podvrženo strogemu nadzorstvu šolske uprave. Pravila teh združenj odobrava prosvetno ministrstvo na predlog profsorskega zbora dotičnega zavoda. Izven teh združenj učenci srednjih šol ne smejo biti člani nobene druge organizacije razen Podmladka Rdečega križa.

Po potrebi morajo direktorji srednjih šol poučevati po 5 ur na teden, direktorji nepopolnih šol pa do 8 ur tedensko. Za profesorje je predpisanih tedensko 18 učnih ur, za suplente 14 ur, za predmetne in strokovne učitelje pa po 20 ur na teden.

Suplenti prejemajo položajno plačo državnih uradnikov 9. skupine I. kategorije. Profesorji se postavljajo v VIII. in I. napredujejo po 4 letih v VII. in I., po nadaljnjih 4 letih v VI. in I., po 4 letih v V. in I. in po 5 letih v IV. in I. Po nadaljnjih 4 letih službe v tej skupini, lahko napredujejo v IV. in I. s položajno plačo 18.000 Din letno. Najvišje napredovanje je mogoče po nadaljnjih 4 letih v III. in I.

Direktorji nepopolnih gimnazij se razvrščajo kakor profesorji. Direktorji popolnih gimnazij, odnosno srednjih šol se postavljajo v IV. skupino I. kategorije ter napredujejo po treh letih v IV. in I., po 3 letih v III. in I., po nadaljnjih 5 letih v III. in I., s položajno plačo 39.000 Din letno. Profesorji IV. in III. skupine se postavljajo za direktorje v isti skupini. Inspektorji prosvetnega ministrstva in oblastni inspektorji se postavljajo v IV. in I. in napredujejo po treh letih v III. in I., po nadaljnjih 5 letih v III. in I. Profesorji IV. in III. ter direktorji III. in III. skupine se postavljajo za inspektorje v ministrstvu in za oblastne inspektorje v isti skupini. Načelniki prosvetnega ministrstva se postavljajo v III. in I. in napredujejo po 4 letih v III. in I.

Profesorji in supletni prejemajo poleg položajne plače draginjske doklade in pripadajoče stanarine še posebne doklade, ki znašajo: supletni 200 Din mesečno, profesorji VIII. in VI. skupine 520 Din, profesorji IV. in III. skupine 1200 Din, direktorji nepopolnih srednjih šol 1080 Din, direktorji popolnih srednjih šol in inspektorji v ministrstvu ter oblastni inspektorji 1720 Din, načelniki III. skupine 1720 Din, v III. skupini pa 2120 Din mesečno. Predmetni in strokovni učitelji dobivajo mesečno 520 Din posebne doklade.

se bolj na njihov pomen (vlogo), kar znači za knjigo — pedagoški plus...

V splošnem po razlagi in zanimivosti je najboljši prvi del z uvodnimi poglavji, četrto pogrešam podrobnejši opis bistva razdija (lastnosti, cena, nahajališče...), drugi del zasluša za prvim. Zdi se mi, da je vključeno poglavje »Sami na delu« premalo — posnetkov iz življenja logičnih enot. Nadalje bo premalo označeni stalni pogreški (motnje in njih vzroki ter odpravljanje vsaj pri detektorju).

Med čitanjem sem pogrešal cene posameznih delov aparata... in šele oglas na zadnji strani me je — zadovoljil in upravo Mladinske Maticе menda tudi kot — inserat na celi strani. Res: praktično!...

Razumljivo je, da bo knjiga ostala kmet-skemu otroku bolj — informativnega značaja, pač pa jo bo s posebnim pridom uporabila trška in mestna mladina (meščanski in strokovni šol), zlasti pa — radioamaterji pri prvih poskusih. V propagandne svrhe jih je kupila lepo število ljubljanska »Radio-postaja«.

Dečki so tudi to pot prejeli razmeroma dobro praktično knjigo v smislu zahtev aktivne šole in življenja, deklice pa še čakajo na svojo — »delovno knjigo«.

Najbrže jih tretji letnik Maticine publikacije nazveseli s primerno — praktično knjigo, ki bo nedvomno nagradila potrpljenje delovnih slovenskih deklic...

Načelniki, inspektorji in profesorji srednjih šol dosežejo pravico do popolne pokojnine po končanih 35 letih službe, vračunljivih za pokojnino. Po končanih 15 letih službe imajo pravico do 60% pokojnine, ki narašča vsako leto službe za 2%, tako da dobe s 35 leti vse svoje zadnje redne prejemke. Specijalna doklada pritiče upokojencem z 20 leti službe v iznosu 50%, s 25 leti službe 60%, po 30 letih službe 70% in po 35 letih službe 100% zadnje doklade pred upokojitvijo.

RISALNA ORODJA kupite najbolje pri Fr. P. ZAJEC, optik Ljubljana, Stari trg 9.

Splošne vesti.

— Pri g. finančnemu ministru. Finančni minister g. dr. Stanko Švrljuga je sprejel dne 13. t. m. predsednika Udruženja Jugoslovenskega Učiteljstva. Tov. V. Petrovič je ob tej priliki pojasnil g. ministru vse sklepe učiteljskih skupščin, nanašajoče se na posamezna vprašanja, ki so v zvezi s finančno stranjo novega projekta zakona o osnovnih šolah. Istočasno je dal tov. Petrovič g. ministru potrebna pojasnila na kakšen način bi se zagotovilo boljše vzdrževanje podeželskih osnovnih šol in olajšalo ter pospešilo graditev novih šolskih poslopj.

— Seja širjega sokveta v Celju. Vse tovarše predsednike ponovno opozarjamo na to sejo z vabilom, da se jo gotovo udeležijo. Obenem prosimo, da prineso s seboj 3. in 4. številko »Učit. Tovariša«, ki so v njih objavljeni vsi sklepi pokrajinske skupščine.

— Tovariš Anton Hren je nevarno obolen. Nahaja se v bolnici v Slovenjgradcu, kjer se je moral podvreči težki operaciji, ki jo je srečno preštel. Sedaj je že na potu rekonvalescence. Želimo mu iz srca skorajšnjega in popolnega ozdravljenja.

— Samoupravna tečaj. »Narodna Prosveta« z dne 15. septembra prinaša precej obširno poročilo o našem samoupravna-valnem in združbenem tečaju, ki se je vršil v Ljubljani od 22.—27. avgusta t. l.

— Iz vojnega zakona prinaša »Narodna Prosveta« kratko poročilo, ki govori o tem, kdo more postati rezervni častnik in tudi o odškodnini, ki jo dobi, če se poškoduje na vojaških vajah. Državnemu uradniku se vsteje 10 let v pokojnino, drugi pa dobijo del ali pa celo plačo, ki jo prejemajo kot rezervni častniki in to v primeri s poškodbo.

— Beograjsko poverništvo UJU za Jugoslovenski Dački dom. Odbor beograjskega poverništva je sklenil podpreti graditev Jugoslovenskega dačkega doma na ta način, da je otvoril Izvršnemu odboru UJU za 200.000 Din kredita. Denar je naložen v Učiteljski zadruzi in stavljen na razpolago Izvršnemu odboru.

— Pojasnilo o pobiranju odkupnine za samoupravne ceste na honorarje uradnikov in uslužbencev. Na poslano vprašanje, ali morajo plačevati uradniki in uslužbenci poleg odkupnine osebnega dela po poslednjem odstavku § 38. zakona o samoupravnih cestah v znesku svoje tridnevne osnovne in položajne plače posebej še odkupnino na honorarje, ki jih prejemajo, in če jo morajo, kako naj jo plačujejo, dajem tole pojasnilo: Po § 40. zakona o samoupravnih cestah se jemlje zaradi odrejanja delovne obveznosti, odnosno odkupnine, pri gradnji in vzdrževanju samoupravnih cest za osnovo neposredni davek, ki ga plačujejo poedine osebe, tako da so osebe, ki plačujejo večji davek, obremenjene tudi z večjo delovno obveznostjo, odnosno odkupnino, to se pravi, da se mora naložiti poedinim osebam ona cestna obveznost, ki se ujema z njih imovinskim stanjem. To načelo velja za vse cestne zavezance, torej tudi za uradnike in uslužben-

ce. In ker predstavlja odkupnina osebnega dela, ki jo plačujejo uradniki in uslužbenci za gradnjo in vzdrževanje samoupravnih cest po poslednjem odstavku § 38. zakona o samoupravnih cestah v znesku svoje tridnevne osnovne in položajne plače, obremenitev samo na prejemke, ki pripadajo njih zvanju in položaju, ne pa tudi njih ostalo imovino in njih ostale dohodke, morajo plačevati uradniki in uslužbenci, če imajo še drugo imovino ali druge dohodke, posebej odkupnino na to imovino in te dohodke. Zaradi tega je treba naložiti uradnikom in uslužbencem, ki dobivajo poleg svojih rednih prejemkov, združenih z njih zvanjem in položajem, še stalne honorarje, bodisi v svojem, bodisi v drugem uradu, posebej tudi plačevanje odkupnine na te honorarje sorazmerno z davkom, ki ga plačujejo nanje, in sicer po razkaznici iz § 40. zakona o samoupravnih cestah. Ta odkupnina se mora pobirati po naredbi pristojnega nakazovalca pri izplačevalni blagajni, kjer prejema dotični uradnik ali uslužbenec honorar.

— Slike za šole in urade. Glasom najnovjših predpisov ministrskega sveta smejo biti stene šolskih in uradnih prostorov okrašene samo s slikami članov naše vladarske rodovine in s slikami iz naše narodne zgodovine. Poleg slik članov našega kraljevskega doma dobavlja Učiteljska tiskarna v Ljubljani po zmernih cenah v barvah in velikosti originalov sledeča umetniško dovršena dela: Matija Gubec, Ranjeni Črnogorac, Krunisanje cara Dušana, Kosovska Djevojka, Osvečeno Kosovo.

— Dne 16. septembra t. l. ob ¼3. uri zarana je umrla v Mariboru gospa dr. Vera Vabič, gimnazijska profesorica iz znane in velegledne rodbine Vabič, nadučiteljica v poklju. Četudi smo vsak čas pričakovali najhujše, je današnja tužna vest, ki se je bliskovito razširila po mestu, izvalila marsikako solzo. Naj v miru počiva! Preostalim naše sožalje!

— Svetovna zgodovina je najboljši vir znanosti. Posreduje med preteklostjo in razvojem človeštva in ustvarja razumevanje sedanjosti in velikih problemov bodočnosti. — Srednjemu stanu je bilo nemogoče nabaviti si tako svetovno zgodovino, ker delo obsegajoče večje število zvezkov je bilo zelo drago. Zato bo vzbudilo veliko večjo pozornost današnji oglas Gutenbergovega založništva, ki ponuja Rankejevo »Svetovno zgodovino po taki ceni, ki omogoča vsakomur nabaviti si tako znamenito delo. Kot vedno, odda Gutenbergovo založništvo tudi tokrat večje število nevezanih eksemplarjev gratis. Opozarjamo zaradi tega čitatelje na današnji oglas Gutenbergovega založništva, ravno zaradi tega, ker je Rankejeva Svetovna zgodovina eno izmed najboljših del te vrste in pisano v zanimivem tonu, ki veže čitatelja nase kot kak dober roman.

Samo predsodek je, če kdo misli, da iz rži ni kave. V tisočih rodbinah uživajo ŽIKO brez primesi zrnat kave v popolno zadovoljnost. Seveda je pa treba pri nakupu paziti izrecno na ime »ŽIKA«, ki je zakonito zavarovano.

Sveže, najfinejše norveško ribje olje iz lekarne dr. G. Piccoli-ja v Ljubljani se priporoča bledim, slabotnim osebam.

Naročila točno po povzetju.

Obleke kemično čisti, barva, plisira in lika tovarna JOS. REICH.

Pletene spomladanske kostume, lumberje, jumperje, telovnike, nogavice i. t. d. izdeluje najceneje trdka FR. M. ROZMAN, Ljubljana, Židovska ulica 7.

Naročila v najkrajšem času. Vedno najnovejši vzorci.

ALBERT ZERJAV:

Publikacije Mladinske Maticе

(Konec.)

Tekoče dejanje povesti je ves čas napeto in zanimivo, čemur mnogo pripomore — jedrnat slog pisatelja, ki se izogiblje nepotrebnih metafor in olupšav razen tam, kjer so na mestu. Vkljub močni realistični pride tudi čuvstvo do izraza in to predvsem — kolektivno čuvstvanje, ki je širše in višje od individualnega. Dogodki se vrste z naglico kot na — celoludnem traku, in sicer bolj v obrisih kot v — detaljih, kar je pa pripušeno tvorini moči fantazije mladostnika.

Naj bi Seliščarjev »Rudi« ne manjkalo v nobeni mladinski in društveni knjižnici, ker po vsej pravici pripada k — dobrim slovenskim izvirnim knjigam.

V smislu lanskih uspeših »Sadjarčkov« je naslednja knjižica »Kako smo delali radio«.

Menda je ta, ali bi vsaj morala biti, ena najpomembnejših knjižic o radiju. V celoti je delo pisano na podlagi — induktivno-sintetične metode, to je na izrazit: sestavljajoč način. Opis posameznih delov aparata ni sistematičen, temveč — priložnost, oziraje

Poslednji književen dar Mladinske Maticе so Reharjevi »Začarani krogi«, ki so namenjeni zlasti mladini srednje stopnje.

Ze po obsegu (48 strani) in po vsebini je to delce podobno vrednosti kot radodarni gospodinj — pest orehov, ki jih podari poleg obilne južne svojemu pastirju za — namček... Vam pa, da jih bo del mladine veselejši kakor Maticā kot izdajateljica sama!... Podobnega pravilčnega blaga imamo pri nas razmeroma že precej z nekaterimi izjemami še — boljšeje. V splošnem so poedini motivi Reharjevih pravljic in bajk že tolikokrat obdelani, da ne morejo nič več ogreti človeka, tudi v prenešenem miljeju ne. Najboljša sta prispevka »Osa praščipjenka« (str. 12.) in »Tonček Lonček« (str. 38.) ostalo pa je priprivedni material brez kakih — umetniških tendenc...

Drobni knjižici tudi ne manjka primer-nih ilustracij S. Santela, ki je opremil vsak sestavek z najmanj eno ilustracijo in tako poživil pripovedno snov.

Mimogrede moram omeniti splošno pomanjkanje prirodopisnih in slovnih pravljic. Kar je namreč dober zgodovinski roman odraslemu človeku, to je otroku dobra prirodopisna pravljica (glej črtice Ewolda v Holečkovem prevodu). Četudi je neke vrste pravljica, nam vendar odkriva in razlaga... življensko stvarnost in dogajanje prirode. V pomanjkanju originalov sezimo po — dobrih tožadnih prevodih!

Se par bežnih opomb!

O avtorju ve mladi čitatelj prav malo ali pa nič. Mnogi se niti ne vprašajo, kdo piše... Zato svetujem (in nič drugega!), da naj ima vsaka važnejša (Matična knjiga na prvi ali zadnji strani kratek životopis pisatelja s sliko. Pri letošnjih publikacijah bi lahko bili prišli v poštev knjigi »Rudi« in »Radio«.

Ko doseže nekoč Mladinska Maticā, trden materialen (finančen) fundament, takrat bo mogoče — periodično izdajanje publikacij (štirikrat na leto po eno knjigo v razdobjih), kar bo pripomoglo k čim tesnejšemu stiku članov z društvom. Za sedaj je to še — zadeva bodočnosti!

Prihodnje leto naj zaznamuje Mladinska Maticā zopetni povisek članstva. Tisti, ki doslej še niti niso z muzincem za Mladinsko Maticā, naj vsaj letos disciplinirajo — sebe in organizirajo člane, da v bodoče ne bo šole, zavoda... kamor bi ne zahajale Maticine publikacije! Če že imamo razne proslave in akademije na posameznih šolah, čemu bi vendar ne prirejali dnevov za Mladinsko Maticā, oziroma za dober mladinski tisk, ki je pri nas šele v povojih, drugod pa že v najbujnejšem razvoju... Naj bi imel vsak posameznik primeren delež pri razvoju Mladinske Maticē, kajti po dosedanjem delovanju Maticē ne trdimo neopravičeno, da Mladinska Maticā — dobro uspeva...